

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

4.1 สภาพทั่วไปของเกาะลันตาใหญ่

4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

เกาะลันตาใหญ่ตั้งอยู่ในทะเลอันดามันเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ อยู่ห่างจากจังหวัดกระบี่มาทางทิศใต้ประมาณ 85 กิโลเมตร อำเภอเกาะลันตาประกอบด้วย 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลเกาะลันตาน้อย ตำบลเกาะลันตาใหญ่ ตำบลศาลาด่าน ตำบลเกาะกลาง และ ตำบลคลองยาง นอกจากนี้ยังประกอบด้วยเทศบาลตำบลอีก 1 เทศบาล คือ เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่

เฉพาะตัวเกาะลันตาใหญ่นั้นมี 2 ตำบล 1 เทศบาล ได้แก่ ตำบลศาลาด่าน ตำบลเกาะลันตาใหญ่ และเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ มีพื้นที่รวมประมาณ 125.03 ตารางกิโลเมตร ทั้ง 3 เขตการปกครองมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ตำบลศาลาด่าน ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของเกาะ มีหมู่บ้านในเขตการปกครองจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ที่ 1 บ้านศาลาด่าน
- หมู่ที่ 2 บ้านพระแอะ
- หมู่ที่ 3 บ้านโละบาหรา
- หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งหีบเพ็ง
- หมู่ที่ 5 บ้านโละคุดหยง

ข. ตำบลเกาะลันตาใหญ่ ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเกาะมีหมู่บ้านในเขตการปกครองจำนวน 8 หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ที่ 1 บ้านหัวแหลม
- หมู่ที่ 2 บ้านศรีราชา
- หมู่ที่ 3 บ้านเจ๊ะหลี
- หมู่ที่ 4 บ้านเกาะปอ
- หมู่ที่ 5 บ้านคลองหิน
- หมู่ที่ 6 บ้านคลองนิน
- หมู่ที่ 7 บ้านสังกาอู๋
- หมู่ที่ 8 บ้านคลองโตน

ค. เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ เป็นชุมชนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะ ประกอบด้วยบางส่วนของพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านหัวแหลม และหมู่ที่ 2 บ้านศรีรายา

4.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

เกาะลันตาใหญ่มีภูมิอากาศแบบมรสุมในเขตร้อน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (พัดตั้งแต่วันที่เดือนเมษายน ถึง เดือนกันยายน) และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (พัดตั้งแต่วันที่เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม) ทำให้ฝนตกชุกตลอดทั้งปี และมีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน (ตั้งแต่วันที่เดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม และฤดูฝน (ตั้งแต่วันที่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนธันวาคม) ส่วนใหญ่การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นในช่วงฤดูร้อน

4.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ก. ตำบลศาลาด่าน สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลแถบๆ ด้านตะวันออกของพื้นที่มีแนวป่าชายเลนปกคลุมแนวยาวตามชายฝั่งทะเล มีแนวเทือกเขาเกาะลันตาทอดยาวในแนวเหนือใต้บริเวณตอนกลางของเกาะ ส่วนฝั่งตะวันตกมีสภาพเป็นดินทรายและชายหาด

ข. ตำบลลันตาใหญ่ สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบสูง มีพื้นที่ราบชายฝั่งริมทะเลบริเวณทิศตะวันตก ฝั่งตะวันออกเป็นแนวป่าชายเลน และทางใต้เป็นชายหาดที่มีโขดหินสลับกับหาดทรายอยู่ทั่วไป ตำบลลันตาใหญ่ประกอบด้วยเกาะบริวาร 12 เกาะ คือ เกาะม้า เกาะห้า เกาะย่าน เชือก เกาะกง เกาะเหล็ก เกาะหม้อ เกาะนุ้ยใน เกาะนุ้ยนอก เกาะไหง เกาะบูดู เกาะป่อ เกาะรอกใน และเกาะนอก

ค. เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ สภาพภูมิประเทศทางด้านตะวันตกจะมีแนวเทือกเขาทอดยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขาเล็กๆ และมีพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล ทางทิศตะวันออกมีแนวป่าชายเลนปกคลุมอยู่เล็กน้อยในบริเวณตอนเหนือของพื้นที่ในเขตเทศบาล มีลำห้วยขนาดเล็กไหลผ่าน ซึ่งมีต้นน้ำจากเทือกเขาเกาะลันตา ไหลลงสู่ทะเลทางด้านทิศตะวันออก

4.1.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ก. การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตตำบลศาลาด่าน ตำบลศาลาด่านมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวน รองลงมาคือ การตั้งถิ่นฐานเป็นพื้นที่ชุมชนและทำการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่หนาแน่นตามแนวชายหาดบริเวณบ้านศาลาด่าน ส่วนที่เหลือเป็นการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การตั้งถิ่นฐานของประชากรและพาณิชยกรรม โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวลงทางใต้ตามแนวชายหาดและแนวถนนเรียบชายหาดเส้นบ้านศาลาด่าน -บ้านสังกาอู๋

ข. การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเกาะลันตาใหญ่ ตำบลเกาะลันตาใหญ่มีพื้นที่ ส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ป่าสงวน รองลงมาเป็นการตั้งถิ่นฐานเป็นพื้นที่ชุมชนและทำการเกษตร พื้นที่ประชากร ส่วนใหญ่อาศัยหนาแน่นตามแนวชายหาด ส่วนที่เหลือเป็นการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมนั้นจะตั้งอยู่ตามแนวชายหาด ฝั่งตะวันตก

ค. การประโยชน์ใช้ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ เทศบาลตำบลเกาะลันตา ใหญ่มีพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เป็นที่ตั้งถิ่นฐานเป็นพื้นที่ชุมชนและเกษตรกรรม การตั้งถิ่นฐานหนาแน่น อยู่บริเวณที่ทำการเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ พื้นที่ส่วนที่เหลือเป็นการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน และสาธารณูปโภคสาธารณูปการอีกเล็กน้อย

4.1.5 สภาพเศรษฐกิจ สังคมและประชากร

ก. สภาพเศรษฐกิจ สังคมและประชากรในตำบลศาลาด่าน

สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรตำบลศาลาด่านมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 21,800 บาทต่อครัวเรือนต่อปี โดย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีทั้งการทำสวนยางพารา ปาล์ม น้ำมัน การเกษตรแบบผสมผสานตามแนวทางพระราชดำริ รวมถึงการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการทำประมงเพาะเลี้ยงและประมงทะเล

ในภาคอุตสาหกรรม ตำบลศาลาด่านมีโรงอุตสาหกรรมน้ำดื่ม 3 แห่ง และโรงงาน น้ำแข็ง 1 แห่ง ที่เหลือเป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน เช่น การทำกะปิ

ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา ธุรกิจการท่องเที่ยวในเกาะลันตาใหญ่ได้เติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดโรงแรม บังกะโล เกสต์เฮาส์ ขึ้นมาตลอดแนวชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของตำบลศาลาด่าน

สังคมและประชากร

ตำบลศาลาด่านมีประชากรทั้งสิ้น 4,113 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คนใน สังคมรู้จักกันดี แต่มีความแตกต่างในการดำรงชีวิตระหว่างฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของเกาะ เนื่องจาก การท่องเที่ยวได้เข้ามาในฝั่งตะวันตกของเกาะอย่างรวดเร็วทำให้วิถีชีวิตของคนฝั่งนี้มีการ เปิดรับและปรับตัวให้เข้ากับการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนในฝั่งตะวันออกของเกาะนั้นยังคงความเป็น ชนบทสูงกว่า

ข. สภาพเศรษฐกิจ สังคมและประชากรในตำบลเกาะลันตาใหญ่

สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรตำบลเกาะลันตาใหญ่มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 25,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

โดยประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำสวนยางพารา ปลูกปาล์ม น้ำมัน สวนมะพร้าว เป็นต้น รวมถึงอาชีพประมงทั้งประมงเพาะเลี้ยง เช่น การทำกุ้ง ในชายฝั่งตะวันออก และประมงชายฝั่ง ขณะนี้ชาวบ้านในตำบลเกาะลันตาใหญ่กำลังมีปัญหาเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงการพิสูจน์หลักฐานการครอบครองสิทธิของชาวบ้าน

ในภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่โรงแรม บังกะโล เกสต์เฮาส์ จะเกิดขึ้นในชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเรื่อยไปจนถึงทางใต้ของเกาะ ส่วนชายฝั่งด้านตะวันออกจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพียง 2 แห่งเท่านั้น

สังคมและประชากร

ตำบลเกาะลันตาใหญ่มีประชากรทั้งสิ้น 4,951 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีชุมชนชาวไทยใหม่หรือชาวเลมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนชายฝั่งด้านตะวันออก ได้แก่ บ้านหัวแหลม และบ้านสังกาอู๋ คนในสังคมส่วนใหญ่รู้จักกันดี แต่มีความแตกต่างในการดำรงชีวิตระหว่างฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของเกาะ เนื่องจากการท่องเที่ยวได้เข้ามาในฝั่งตะวันตกของเกาะอย่างรวดเร็วทำให้วิถีชีวิตของคนนี้มีการเปิดรับและปรับตัวให้เข้ากับการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนในฝั่งตะวันออกของเกาะนั้นยังคงความเป็นชนบทสูงกว่า

ค. สภาพเศรษฐกิจ สังคมและประชากรในเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่

สภาพเศรษฐกิจ

เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่เป็นชุมชนเล็กๆ อยู่ชายฝั่งด้านตะวันออกของเกาะลันตา เป็นที่ตั้งของชุมชนเก่า คือ ชุมชนศรีราชาซึ่งเป็นชุมชนชาวจีนที่มาตั้งรกรากอยู่บนเกาะลันตา มีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ คือ บ้านชาวศรีราชา ร้านส่วนใหญ่เป็นร้านค้าขายของชำเล็กๆ และร้านอาหาร มีสถานบริการน้ำมันขนาดเล็ก 1 แห่ง ปัจจุบันนักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาในเขตเทศบาลมากขึ้นเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

สังคมและประชากร

ประชากรในเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยจีน ซึ่งนับถือศาสนาพุทธ ในชุมชนศรีราชามีศาลเจ้าจีน 1 แห่งที่เป็นที่นับถือของชาวบ้านในละแวกนั้นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีชาวมุสลิมและชาวไทยใหม่อาศัยอยู่ในบ้านหัวแหลมปะปนกันไป

4.1.6 การเดินทางภายในเกาะ

การเดินทางสู่เกาะลันตาใหญ่ต้องใช้น้ำรถลงแพขนานยนต์จากบ้านหัวหินถึงบ้านคลองหมาก ซึ่งเป็นเชื่อมต่อระหว่างอำเภอคลองท่อมและเกาะลันตาน้อย จากนั้นต้องขับรถผ่านถนนเส้น

บ้านคลองหมากถึงบ้านหลังสออด เมื่อถึงท่าแพขนานยนต์บ้านหลังสออด ต้องต่อเรือแพขนานยนต์อีกครั้งเพื่อเข้าสู่เกาะลันตาใหญ่

การเดินทางภายในเกาะลันตาใหญ่นั้นมีทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน และรถจักรยานยนต์ต่อพ่วง ถนนสายหลักมี 2 สาย คือ สายบ้านศาลาด่าน – บ้านสังกาอู่ โดยเป็นถนนสายเก่าที่ต้องผ่านชายฝั่งด้านตะวันตกของเกาะ และตัดกลางเกาะผ่านเข้าสู่ชายฝั่งด้านตะวันออก บริเวณบ้านคลองนิน และปัจจุบันมีถนนสายหลักที่ตัดขึ้นใหม่ จากบ้านศาลาด่าน – สังกาอู่ เช่นกัน แต่ตัดไปทางด้านชายฝั่งตะวันออกได้เลยโดยไม่ต้องผ่านชายฝั่งด้านตะวันตก ในอนาคตทางจังหวัดมีแผนที่จะตัดถนนรอบเกาะเพื่อให้การเดินทางสะดวกมากขึ้น

4.2 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านตัวอย่าง

หมู่บ้านตัวอย่างที่ได้เลือกเก็บข้อมูล ได้แก่

- 2.1 บ้านพระแอะ อยู่ทางฝั่งตะวันตกของเกาะลันตาใหญ่
- 2.2 บ้านคลองโตน อยู่ทางฝั่งตะวันตกของเกาะลันตาใหญ่
- 2.3 บ้านคลองนิน อยู่ทางฝั่งตะวันตกของเกาะลันตาใหญ่
- 2.4 บ้านทุ่งหีบเพ็ง อยู่ทางฝั่งตะวันออกของเกาะลันตาใหญ่
- 2.5 บ้านเจ๊ะหลี อยู่ทางฝั่งตะวันออกของเกาะลันตาใหญ่
- 2.6 บ้านหัวแหลม อยู่ทางฝั่งตะวันออกของเกาะลันตาใหญ่
- 2.7 บ้านเกาะปอ เป็นเกาะเล็กๆ อยู่ทางตะวันออกของเกาะลันตาใหญ่

4.2.1 บ้านพระแอะ

ก. ประวัติความเป็นมา

บ้านพระแอะ มาจากคำว่า “บ้านพระแวะ” มีเรื่องราวเกี่ยวกับที่มาของหมู่บ้าน คือ เคยมีพระภิกษุเดินทางเข้ามาแวะพักที่หมู่บ้านแห่งนี้ จึงได้ชื่อว่า บ้านพระแวะ ต่อมาเสียงได้เพี้ยนกลายเป็น บ้านพระแอะ

ข. อาณาเขตและลักษณะของพื้นที่

ทิศเหนือ	ติดกับบ้าน โส๊ะบาหรา
ทิศตะวันออก	ติดกับเทือกเขาเกาะลันตา
ทิศตะวันตก	ติดกับทะเลอันดามัน
ทิศใต้	ติดกับบ้านคลองโตน

บ้านพระแอะเป็นภูเขาติดทะเลอันดามัน ถนนสายหลักของหมู่บ้านเป็นถนนลาดยาง

คือ ทางหลวงชนบทศาลาค่าน-สังกาอู่ บ้านพระแอมมีชายหาดที่สวยงามและยาวกว่า 2 กิโลเมตร ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจากชายหาดบ้านพระแอมในชื่อว่า Long Beach และเนื่องจากมีหาดที่สวยงามนี้เองจึงทำให้บ้านพระแอมมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวขึ้นอยู่ทั่วไปบริเวณริมชายทะเล ปัจจุบันมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวประมาณ 40 แห่ง และส่วนใหญ่จะอยู่ติดๆ กันทำให้ประชาชนโดยทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงชายหาดได้ แม้ว่าชายหาดจะเป็นพื้นที่สาธารณะแต่รีสอร์ทหรือบังกะโลส่วนใหญ่จะสร้างติดชายหาดและไม่มีทางสาธารณะเข้าไป หากจะเข้าถึงชายหาดได้ต้องเดินตัดผ่านรีสอร์ทหรือบังกะโล (บางรีสอร์ทจะติดป้ายประกาศอย่างชัดเจนว่าห้ามบุคคลภายนอกที่มีใช่แขกของรีสอร์ทเข้าไป) หรือไม่นักท่องเที่ยวก็ต้องเดินเป็นระยะทางไกลเพื่อหาทางเข้าที่เป็นถนนหรือสวนสาธารณะ นอกจากนี้จะมีที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวแล้ว บ้านพระแอมยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยวมากมาย สิ่งที่เกิดขึ้นล้วนสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น เช่น สนามมวยไทยซึ่งนอกจากจะเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมมวยไทยแล้วยังเปิดสอนให้กับนักท่องเที่ยวด้วย โรงเรียนสอนทำอาหารไทย เป็นต้น

ค. ประชากร

บ้านพระแอมประกอบด้วย 2 ชุมชนใหญ่ คือ บ้านพุทธมและบ้านคลองโจง มีจำนวนครัวเรือน 561 หลังคาเรือนประชากรทั้งหมดประมาณ 1,200 คน

ง. พื้นที่สาธารณะ

สวนสาธารณะพระแอม มีพื้นที่ประมาณ 20 ไร่ สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทย

มัสยิดบ้านคลองโจง เป็นมัสยิดที่ไม่ติดถนนเส้นหลักของเกาะ ต้องเข้าไปในซอยถนนลูกรังประมาณ 100 เมตร โดยทางเข้าจะมีป้ายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษแจ้งให้ทราบว่าเป็นมัสยิดบ้านคลองโจง เป็นสถานที่ประกอบศาสนพิธีและมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ภายในรั้วเดียวกันกับมัสยิด ปัจจุบันกำลังก่อสร้างอาคารอนุบาล 2 ชั้นเพื่อใช้เป็นที่เรียนอนุบาลและกิจกรรมทั่วไปของมัสยิด

มัสยิดบ้านพระแอม ตั้งอยู่ติดถนนเส้นทางหลักของเกาะ เป็นศาสนสถานสำหรับชาวมุสลิมในท้องที่ประกอบพิธีทางศาสนา

บะลาฮบ้านพระแอม ตั้งอยู่ติดถนนเส้นทางสายหลักของเกาะ การสร้างบะลาฮขึ้นมานั้นเนื่องจากบ้านพระแอมมีประชากรมากและระยะทางในหมู่บ้านค่อนข้างไกล จึงได้มีการสร้างบะลาฮไว้เพื่อให้ชาวมุสลิมได้เดินทางมาประกอบศาสนพิธีได้สะดวกมากขึ้น

โรงเรียนบ้านพระแอม เป็นโรงเรียนประถมศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6

กุโบร์ บ้านพระแอมมีกุโบร์ 3 แห่ง

4.2.2 บ้านคลองโตบ

ก. ประวัติความเป็นมา

บ้านคลองโตบ มาจากคำว่า “คลองตุ้โตบ” เป็นภาษามลายู คำว่า “ตุ้” แปลว่า “ใหญ่” ส่วนคำว่า “โตบ” แปลว่า “ปิด” คลองนี้จึงมีความหมายว่าเป็นคลองใหญ่ที่ปิด ในอดีตสภาพพื้นที่บริเวณคลองโตบเป็นป่าต้นจากซึ่งชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ในการตัดคั้นจากไปขายหรือเย็บจากเพื่อใช้มุงหลังคา เดิมบ้านคลองโตบ บ้านคลองนิน และบ้านคลองหินรวมเป็นหมู่บ้านเดียวกันคือ หมู่ที่ 6 หลังจากปี 2540 คลองโตบและคลองหิน ได้แยกเป็นหมู่บ้านออกมาจากคลองนิน แต่ความสัมพันธ์ของคนทั้ง 3 หมู่บ้านก็ยังคงเดิมเพียงแต่ถูกทางรัฐจัดแบ่งพื้นที่หมู่บ้าน บ้านคลองโตบมีผู้ใหญ่บ้านคนแรกและเป็นคนเดียวกับคนปัจจุบัน คือ นายมาเอิ้น ลูเด็นบุตร

ข. อาณาเขตและลักษณะของพื้นที่

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านคลองโจง
ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านคลองนินและบ้านเจ๊ะหลี
ทิศตะวันตก	ติดกับทะเลอันดามัน
ทิศใต้	ติดกับบ้านคลองนิน

บ้านคลองโตบเป็นภูเขาติดทะเลอันดามัน ถนนสายหลักของหมู่บ้านเป็นถนนลาดยางคือ ถนนเส้นศาลาด่าน-สังกาอู๋ ส่วนถนนสายรองจะเป็นซอยถนนลูกรังตัดเข้าไปบนภูเขาเพื่อให้เข้าถึงสวนยางพาราของชาวบ้านและสวนของนายทุนที่เข้ามาจับจอง บ้านคลองโตบมีพื้นที่ติดกับทะเลที่สวยงามจึงมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวขึ้นอยู่ทั่วไปบริเวณริมชายทะเล สภาพการอยู่อาศัยชาวบ้านจะปลูกบ้านเป็นกลุ่มๆ ตามสายตระกูล บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านปลูกสร้างถาวรขึ้นอยู่ตามถนนสายหลัก

นายทุนรายใหญ่ที่สุดที่ครอบครองพื้นที่บ้านคลองโตบ ได้กว้านซื้อที่ดินจากชาวบ้านพื้นที่แถบชายทะเล และรุกกล้าเข้าเขตพื้นที่เขตป่าสงวน ทั้ง 2 ฝั่งของบ้านคลองโตบถูกนายทุนรายนี้ครอบครองและสร้างรีสอร์ท โดยรีสอร์ทที่ใหญ่ที่สุดในบริเวณนี้คือ “รวีวารินทร์” นอกจากนี้ยังรวมถึงบริเวณคลองตุ้โตบซึ่งพื้นที่บริเวณนั้นเป็น โฉนด นส. 3 ก ก็ถูกครอบครองโดยนายทุนคนเดียวกันและถูกสร้างเป็นรีสอร์ทชื่อ “มูนไลฟ์” ทำให้ชาวบ้านเข้าไปตัดคั้นจากไม่ได้และในปัจจุบันก็ไม่เหลือต้นจากให้เห็นอีกแล้ว

ค. ประชากร

ตามสถิติขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะตันตาใหญ่ปี 2548 นั้น บ้านคลองโตบมีครัวเรือนที่จดทะเบียน 86 ครัวเรือน (แต่สภาพการตั้งถิ่นฐานทั่วไปน่าจะมีมากกว่า 200 ครัวเรือน) มีประชากรประมาณ 413 คน มากกว่าร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลาม

ตระกูลใหญ่และมีอิทธิพลในบ้านคลองโตบ คือ ตระกูลผู้เค้นบุตรและตระกูลหวังผล เพราะมีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นตั้งแต่ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอบต. รวมถึงผู้นำทางด้านศาสนาด้วย

ในอดีตอาชีพหลักของชาวบ้านคลองโตบคือ การออกทะเลทำประมง ทำสวนมะพร้าว และทำสวนยางพารา คนในพื้นที่จะทราบว่าบ้านหลังไหนประกอบอาชีพใด คือ ถ้าบ้านหลังไหนปลูกมะพร้าวแสดงว่าครอบครัวนั้นเคยออกทะเลทำประมงมาก่อน แต่ถ้าครอบครัวไหนปลูกยางพาราแสดงว่าไม่เคยทำประมงมาก่อน วิถีชีวิตของคนที่นี่แต่เดิมมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน ทั้งในหมู่เครือญาติกันเองและไม่ใช่เครือญาติ ถ้าบ้านไหนไม่มีเรือประมงก็สามารถมีปลากินได้ เพราะบ้านที่ทำประมงถ้าเข้าฝั่งก็จะแบ่งปลา แบ่งกุ้งให้กับเพื่อนบ้านได้กิน

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ความเจริญได้เข้ามาสู่เกาะลันตามาก ทำให้วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป อาชีพทำสวนและประมงเริ่มน้อยลงเพราะธุรกิจของนายทุนเริ่มเข้ามาหนาแน่นขึ้น มีการสร้างเกสเฮาส์ บังกะโล ในบริเวณหมู่บ้าน ชาวบ้านบางคนหันไปรับจ้างอยู่ตามรีสอร์ท เป็นแม่บ้าน คนดูแลรีสอร์ท บังกะโล หรือไม่ก็หันไปทำบังกะโลเอง หลังจากเกิดเหตุการณ์สึนามิชาวบ้านได้ผลกระทบคือ เครื่องมือทำการประมงเสียหายทำให้ไม่สามารถออกทะเลได้ ผู้ชายต้องหันไปรับจ้างก่อสร้างรีสอร์ทของนายทุน ทั่วๆ ที่เมื่อก่อนอาชีพก่อสร้างเป็นแรงงานข้างนอกที่มาจากนอกเกาะ ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวที่เกาะลันตาเป็นจำนวนมากทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการเป็นนายหน้าคอยหาที่พักหรือจัดรถเช่าให้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านจะได้รายได้สองทางคือ จากนักท่องเที่ยวที่ตกลงกันได้ก็จะขอค่าทิปหรือค่าติดต่อ และจะได้เปอร์เซ็นต์จากเจ้าของรีสอร์ท บังกะโล เกสเฮาส์ หรือเจ้าของรถเช่า รายได้ต่อวันจะได้ไม่ต่ำกว่า 200-300 บาท โดยภาวะปัจจุบันทำให้ชาวบ้านไม่สามารถปฏิเสธความเจริญที่เข้ามาได้ แต่สิ่งหนึ่งที่จะรักษาให้คงอยู่ไว้ก็คือความเป็นอิสลาม

ง. พื้นที่สาธารณะ

มัสยิดบ้านคลองโตบ ได้มีการสร้างมัสยิดของหมู่บ้านขึ้นครั้งแรกเมื่อมีการแยกหมู่บ้านออกจากบ้านคลองนิน ในระยะแรกนั้นมัสยิดเป็นเพียงอาคารเล็กๆ และต่อมาจำนวนคนมากขึ้นสถานที่ไม่เพียงพอจึงได้ขยายพื้นที่สร้างให้ใหญ่กว่าเดิมแต่ก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนคนที่มากขึ้นเรื่อยๆ จึงมีมติของหมู่บ้านว่าจะสร้างมัสยิดใหม่ซึ่งเป็นการสร้างมัสยิดครั้งที่สามของหมู่บ้านซึ่งสร้างเป็นอาคารสองชั้น ขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้างเพื่อใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนาและสอนศาสนาในตอนกลางคืนของเยาวชนในหมู่บ้าน มัสยิดถือเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของคนในหมู่บ้าน นอกจากจะเป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาแล้วยังเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ติดกับมัสยิดเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

มัสยิดของบ้านคลองโตบมีโต๊ะอิหม่ามคนแรก ชื่อนายกาเสม หวังผล คนปัจจุบันชื่อนายยาศาด หวังผล

กูโบร์ เป็นสถานที่ฝังศพของหมู่บ้าน โดยใช้ร่วมกับบ้านคลองนินและบ้านคลองหิน ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณบ้านคลองนิน ส่วนกูโบร์ของต้นตระกูลหวังผลและกูเด็นบุตรตั้งอยู่ด้านเหนือของหมู่บ้านติดกับชายทะเล

สถานีอนามัย ในหมู่บ้านมีสถานีอนามัย 1 แห่งซึ่งตั้งอยู่ในซอยบริเวณเนินเขาตรงกลางหมู่บ้าน

4.2.3 บ้านคลองนิน

ก. ประวัติความเป็นมา

ในสมัยก่อน บ้านคลองนินมีคลองน้ำจืดซึ่งเป็นคลองส่งน้ำสำหรับใช้ในการเกษตร และจะมีต้นอินทนิลขึ้นอยู่ริมคลอง ชาวบ้านจึงเรียกว่า บ้านคลองนิน เดิมพื้นที่บริเวณบ้านคลอง เป็นทุ่งนาปลูกข้าว แต่เนื่องจากประสบปัญหาน้ำไม่พอชาวบ้านจึงเลิกทำนาไป

ข. อาณาเขตและลักษณะของพื้นที่

ทิศเหนือ	ติดกับ หมู่ 3 บ้านเจ๊ะหลี
ทิศใต้	ติดกับ หมู่ 5 บ้านคลองนิน
ทิศตะวันออก	ติดกับ เขตป่าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา
ทิศตะวันตก	ติดกับ ชายหาดคลองนิน

บ้านคลองนินมีพื้นที่เป็นที่ราบริมชายหาดและเป็นเทือกเขาในช่วงกลางของเกาะ เป็น หมู่บ้านที่มีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งชายหาดและภูเขา บ้านคลองนินเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ทางหลวงชนบท สายศาลาด่าน-สังกาอู่ตัดผ่าน หากต้องการที่จะข้ามไปฝั่งตะวันออกของเกาะจึงต้องผ่านบ้านคลอง นิน ปัจจุบันการพัฒนาการท่องเที่ยวกำลังขยายตัวเข้าสู่หมู่บ้านนี้ตามถนนเส้นดังกล่าว

ค. ประชากร

บ้านคลองนินมีครัวเรือน 192 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 660 คน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมและนับถือผู้นำศาสนามากกว่าผู้นำทางการเมือง ประมาณร้อยละ 60 เป็นคนในพื้นที่ดั้งเดิม ส่วนที่เหลือเป็นคนจากต่างถิ่น ตระกูลเก่าแก่ที่เข้ามาตั้งแต่ช่วงแรกและ ก่อนข้างเป็นตระกูลใหญ่ คือ ตระกูลรายาสาตร์ เกือชาติ กสิคุณ และหวังผล

อาชีพของชาวบ้านบ้านคลองนินส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ ทำสวนยางพารา จะมีพ่อค้า คนกลางเข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน ซึ่งมีศูนย์รับซื้ออยู่ในหมู่บ้าน ในซอยเขาไม้แก้ว ราคารับซื้อ ประมาณ กิโลกรัมละ 44 บาท ทำการเกษตรปลูกผัก เช่น ถั่ว แตงกวา ผักกาด เมื่อเก็บผลผลิตได้จะ นำไปขายให้กับกลุ่มบังกะโล เกสเฮาส์ อาชีพรับจ้าง โดยเฉพาะฤดูท่องเที่ยวว่างจากการกรีดยาง แล้วจะเข้าไปรับจ้างตามบังกะโล เกสเฮาส์ รีสอร์ท นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มกันในหมู่บ้านเป็น กลุ่มนำเที่ยวถ้าเขาไม้แก้วที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งรายได้ที่ได้มาจะกระจายให้กับสมาชิกในกลุ่ม และมี เพียงประมาณ 4 รายที่เป็นเจ้าของเกสเฮาส์ริมชายหาด

ง. พื้นที่สาธารณะ

มัสยิด ในหมู่บ้านมี 2 แห่ง คือ มัสยิดบ้านคลองนิน 1 และมัสยิดบ้านคลองนิน 2 เนื่องจากมีจำนวนประชากรมาก

โรงเรียนบ้านคลองนิน มีนักเรียนประมาณ 230 คน ครู 10 คน และห้องเรียน 7 ห้อง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองนิน

กูโบร์ กูโบร์บ้านคลองนินใช้ร่วมกับบ้านคลองโตนเนื่องจากเคยเป็นหมู่บ้านเดียวกันมาก่อนที่จะแยกการปกครอง

นอกจากนี้บ้านคลองนินมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ถ้ำเขาไม้แก้วซึ่งมีน้ำตกอยู่ในบริเวณนั้นด้วย ชาวบ้านได้รวมกลุ่มนำนักท่องเที่ยวขึ้นไปเที่ยวบนเขาไม้แก้ว รายได้ที่ได้มาก็จะนำมาแบ่งปันเฉลี่ยให้กับสมาชิกในกลุ่ม โดยร้อยละ 25 จะแบ่งให้กับชาวบ้านที่เป็นไกด์นำเที่ยว ส่วนหนึ่งแบ่งเข้ามัสยิดเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็น อีกส่วนแบ่งให้โรงเรียนคลองนินส่วนหนึ่ง และที่เหลือจะนำมาหารเฉลี่ยให้กับสมาชิกกลุ่มทุกคนที่อยู่ในหมู่บ้าน แต่หลังจากที่ทางการประกาศพื้นที่บริเวณนั้นเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เจ้าหน้าที่อุทยานได้เข้ามาสั่งห้ามไม่ให้ชาวบ้านทำการท่องเที่ยวแบบนี้อีก แม้ทางอุทยานไม่อนุญาต แต่ชาวบ้านยังคงทำต่อเพราะเป็นอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในหมู่บ้าน จนเจ้าหน้าที่อุทยานลงมาเก็บส่วยกับชาวบ้าน เดือนละ 10,000-20,000 บาท ชาวบ้านก็ต้องยอมจ่าย เพราะถ้ำไม้แก้วเจ้าหน้าที่อุทยานบอกว่าจะเปิดเส้นทางขึ้นถ้ำซึ่งเป็นเส้นทางในหมู่บ้าน และไปทำเส้นทางใหม่ แต่เงินที่ชาวบ้านจ่ายไปไม่เคยได้ใบเสร็จหรือหลักฐานทางการเงินเลย เหมือนกับเป็นการเอาเงินเข้ากระเป๋าเจ้าหน้าที่เอง ซึ่งชาวบ้านมองว่า ถ้ำจะให้จ่ายก็ยอมจ่ายได้ แต่ต้องมีหลักฐานการเงินชัดเจน และมีความเห็นว่ารายได้ส่วนหนึ่งไม่น่าจะตกอยู่แต่อุทยาน อุทยานน่าจะแบ่งรายได้ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยเพราะอย่างน้อยรายได้ที่เข้าองค์การบริหารส่วนตำบลก็เป็นงบที่กลับมาพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

4.2.4 บ้านทุ่งหิ่เพ็ง

ก. ประวัติความเป็นมา

บ้านทุ่งหิ่เพ็ง มาจากคำว่า หิ่เพ็ง ซึ่งเป็นชื่อบุคคลคนหนึ่งเดินทางมาโดยเรือจากรัฐ ไทรบุรี ประเทศมาเลเซีย เข้ามาตั้งรกรากสร้างครอบครัวอยู่ที่บ้านทุ่งหิ่เพ็ง ชาวบ้านในแถบนี้ให้ความเคารพและเรียกว่า “ท่านหิ่เพ็ง” ในสมัยก่อนพื้นที่บ้านทุ่งหิ่เพ็งไม่สามารถที่จะทำประโยชน์อะไรได้ เนื่องจากเป็นป่ารกทึบและมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก หลังจากนั้นจึงมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยและถางป่าเพื่อทำสวน

ข. อาณาเขตและลักษณะของพื้นที่

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านศาลาค่าน
ทิศใต้	ติดกับบ้านเจ๊ะหลี
ทิศตะวันออก	ติดกับทะเลอันดามัน
ทิศตะวันตก	ติดกับเขตป่าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา

พื้นที่บ้านทุ่งหิ่เพ็งเป็นภูเขาทางด้านตะวันตก และเป็นป่าชายเลนตลอดแนวทางฝั่งตะวันออก มีลำคลองที่ทอดตัวยาวออกสู่ปากอ่าวทะเล เรียกว่า อ่าวลันตา ปัจจุบันป่าชายเลนบริเวณบ้านทุ่งหิ่เพ็งได้รับการฟื้นฟูโดยมีแกนนำหลักเป็นคนในชุมชนจนมีสภาพที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิน้อยมากเนื่องจากมีแนวป่าชายเลนกั้นไว้

ค. ประชากร

บ้านทุ่งหิ่เพ็งมีครัวเรือน 149 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 725 คน ประชากรร้อยละ 99.99 เป็นชาวมุสลิม อาชีพดั้งเดิมคือ ทำประมงชายฝั่งและทำการเกษตร ทำสวนยางพารา ต่อมา มีการทำนาถั่ว และรับจ้างทั่วไปโดยเฉพาะในธุรกิจการท่องเที่ยว หลังจากเกิดสึนามิมีชาวบ้านต้องว่างงานและกลับมาประกอบอาชีพประมง ทำสวน และรับจ้างทั่วไป บ้านทุ่งหิ่เพ็งมีการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้านที่สำคัญ คือ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ กลุ่มการทำกะปิบ้านทุ่งหิ่เพ็ง กลุ่มไม้ประดิว และกลุ่มผ้ามัดย้อม มีชาวบ้านบางรายได้สร้างที่พักสำหรับรับรองนักท่องเที่ยว โดยมีลักษณะเป็นบ้านเช่า ผู้ที่เข้าพักส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย นอกจากนี้กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้จัดทำโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยวได้เข้าพักกับชาวบ้านในหมู่บ้านเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านทุ่งหิ่เพ็ง เช่น การทำสวนยางพารา การออกทะเล การกินอยู่ การละเล่นพื้นบ้านของเด็ก และร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ต่างๆ เช่น การร่วมปลูกป่าชายเลน กิจกรรมอนุรักษ์หูก้าทะเลที่เป็นอาหารของปูและสัตว์น้ำอื่นๆ เป็นต้น แต่โฮมสเตย์ของบ้านทุ่งหิ่เพ็งยังมีนักท่องเที่ยวเข้าพักเป็นจำนวนน้อย

ง. พื้นที่สาธารณะ

มัสยิด บ้านทุ่งหิยเพ็งมีมัสยิด 1 แห่ง โดยเป็นพื้นที่วักฟที่ได้รับความกาจากโต๊ะอิหม่ามคนแรก คือ นายหมัดเต็น รักษากิจ งบประมาณในการสร้างมาจากการเรียไรคนในชุมชน มัสยิดนอกจากจะเป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนาแล้วยังเป็นที่กระจายข่าวสารให้กับคนในหมู่บ้านอีกด้วย

บาลาย บ้านทุ่งหิยเพ็งมีบาลาย 1 แห่ง โดยเป็นพื้นที่วักฟที่ได้รับความกาจากโต๊ะอิหม่ามคนปัจจุบัน คือ นายหมัด พยายาม ใช้เป็นสถานที่ประกอบศาสนาของชาวบ้านที่อยู่ห่างจากมัสยิด และใช้เป็นสถานที่สอนหนังสือทางศาสนาของเยาวชนในหมู่บ้าน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตั้งอยู่อาคารของมัสยิดบ้านทุ่งหิยเพ็ง

โรงเรียนบ้านทุ่งหิยเพ็ง เป็นโรงเรียนประถม มีนักเรียนประมาณ 100 คน มีครู 5 คน

ศูนย์การเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์บริเวณป่า

ชายเลน

4.2.5 บ้านเจ๊ะหลี

ก. ประวัติความเป็นมา

มีเรื่องเล่ากันว่า บ้านเจ๊ะหลี ได้ชื่อตามผู้ที่เข้ามาตั้งรกรากเป็นคนแรก คือ นายเจ๊ะหลี เดินทางมาจากจังหวัดสตูล ชุมชนดั้งเดิมที่นี้ส่วนใหญ่อพยพมาจากหมู่เกาะในจังหวัดอินโดนีเซีย

ข. อาณาเขตและลักษณะของพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับบ้านทุ่งหิเฝ็ง

ทิศใต้ ติดกับบ้านศรีราชา

ทิศตะวันออก ติดกับทะเลอันดามัน

ทิศตะวันตก ติดกับเขตป่าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา

พื้นที่บ้านเจ๊ะหลีคล้ายคลึงกับบ้านทุ่งหิเฝ็ง คือ เป็นภูเขาทางด้านตะวันตก และเป็นป่าชายเลนตลอดแนวทางฝั่งตะวันออก เมื่อปีปลายปี 2549 อบต.เกาะลันตาใหญ่ ได้ทำการปรับปรุงถนนสายหลักที่เข้าสู่บ้านเป็นถนนลาดยางเชื่อมต่อกับบ้านทุ่งหิเฝ็ง ทำให้การคมนาคมสะดวกสบายมากขึ้น

บ้านเจ๊ะหลีเป็นเพียงหมู่บ้านทางผ่านของนักท่องเที่ยว จึงยังไม่มีรีสอร์ทสำหรับรับรองนักท่องเที่ยว

ค. ประชากร

บ้านเจ๊ะหลีมีครัวเรือน 240 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 908 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม อาชีพดั้งเดิมคือ ทำประมงและการเกษตรทั้งสวนยาง สวนปาล์ม และพืชเกษตรอื่นๆ แต่ปัจจุบันจำนวนชาวบ้านที่ทำการประมงและเกษตรลดน้อยลง กลายเป็นลูกจ้างในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวกว่าร้อยละ 50 ชาวบ้านมีการรวมกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแม่บ้านทำโคนัท ซาลาเปาไส้ไก่ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์หมู่บ้าน และกลุ่มผู้สูงอายุ ประชากรส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้ เนื่องจากมีโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่มานาน ปัจจุบันเริ่มมีเยาวชนในหมู่บ้านสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและกลับมาทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวและรับราชการ เช่น ครู เป็นต้น

ง. พื้นที่สาธารณะ

มัสยิด เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีทางศาสนาเช่นเดียวกับมัสยิดในหมู่บ้านอื่นๆ ชาวบ้านจะช่วยกันดูแลทำความสะอาดมัสยิดทุกวัน

กุโบร์ มีประมาณ 3-4 แห่งในหมู่บ้าน จะทำความสะอาดใหญ่ปีละประมาณ 2 ครั้ง

โรงเรียนบ้านเจ๊ะหลี เปิดสอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา มีนักเรียนประมาณ 145 คน ครู 8 คน และมีห้องเรียน 8 ห้อง

4.2.6 บ้านหัวแหลม

ก. ประวัติความเป็นมา

บ้านหัวแหลม มีชื่อมาจากลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้าน คือ มีลักษณะเป็นแหลม และเป็นที่ยกบังลมให้กับเรือที่เดินทางผ่านไปมา บ้านหัวแหลมจึงเป็นที่พักของเรือบรรทุกสินค้า เพื่อข้ามไปประเทศต่างๆ ชุมชนที่มาอยู่บ้านหัวแหลมในระยะแรกเป็นชาวเล จากนั้นชาวจีนและชาวมุสลิมเข้ามาตั้งถิ่นฐานต่อมา

บ้านหัวแหลม ประกอบด้วย 3 อ่าว คือ อ่าวที่ 1 อ่าวที่ 2 และ อ่าวที่ 3

อ่าวที่ 1 เดิมเป็นอ่าวกลางเพราะมองจากเรือด้านนอกจะเห็นอ่าวอยู่ 3 อ่าว อ่าวที่ 1 จริงๆ แล้วจะอยู่ตรงที่เทศบาล แต่ปัจจุบันเรียกว่าบ้านหัวแหลม 1 (บริเวณบ้านศรีราชา)

อ่าวที่ 2 เดิมเรียกว่า บ้านหัวแหลม จะมองเป็นอ่าวเดียวกันแต่ชาวบ้านที่อยู่ในหมู่ที่ 1 มาตั้งชื่อให้ใหม่ว่าเป็นบ้านหัวแหลม 2

อ่าวที่ 3 เรียกว่าแหลมมูดา หมายถึง คาบอด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แหลมสุด เพราะว่าสุดอ่าวจะเป็นที่กระบังลมได้ดีที่สุด ชาวบ้านตั้งชื่อให้ใหม่ว่าเป็นบ้านหัวแหลม 3

เดิมทีนั้นชาวเลอาศัยอยู่บริเวณอ่าวที่ 1 (บ้านศรีราชา) และอ่าวที่ 2 แต่เนื่องจากชาวเลเป็นพวกที่ไม่ชอบติดต่อพบปะคนแปลกหน้า เมื่อมีคนไทยเข้ามาอยู่บริเวณอ่าวที่ 1 จึงอพยพย้ายไปอยู่อ่าวที่ 2 เดิมชาวเลเรียกบ้านศรีราชาว่า ปาดัยราชา แปลว่าที่อยู่ของพวกเจ้านาย (คน ไทยที่เข้ามาอยู่จะเป็นข้าราชการ เนื่องจากบ้านศรีราชาเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการบนเกาะลันตา)

ข. อาณาเขตและลักษณะของพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับบ้านศรีราชา

ทิศใต้ ติดกับบ้านสังกาอู่

ทิศตะวันออก ติดกับทะเลอันดามัน

ทิศตะวันตก ติดกับเขตป่าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา

ประชากรหมู่บ้านหัวแหลมจะตั้งอยู่ริมทะเลมีลักษณะเป็นอ่าวและมีแหลมอยู่สามแหลม รวมทั้งมีสวนยางอยู่ในพื้นที่แต่เป็นของคนนอกหมู่บ้าน

ปัจจุบันบ้านหัวแหลมมีรีสอร์ท 1 แห่ง คือ ลันตานุ รีสอร์ท เป็นรีสอร์ทขนาดเล็กจำนวน 9 ห้องพัก

ประชากร

บ้านหัวแหลมมีครัวเรือนประมาณ 163 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรประมาณ 602 คน บ้านหัวแหลมมีคนอาศัยมาแล้ว 4 รุ่นด้วยกันประมาณ 200 กว่าปี เมื่อก่อนชาวเลเข้ามาอยู่อาศัยก่อนหลังจากนั้นชาวจีนและชาวมุสลิมเข้ามาตั้งรกราก ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนบ้านหัวแหลมเป็นแบบเครือญาติ โดยมีนามสกุลคือ แหลมมาก สิงห์ยาว อุดสาห์ ทะเลเล็ก หาญทะเล

คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ก็ยังมีประเพณีดั้งเดิมของชาวเลอยู่ เช่น ประเพณีลอยเรือ ประเพณีรับขวัญเด็ก เป็นต้น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ที่เหลือมีอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป

ค. พื้นที่สาธารณะ

มัสยิด เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาของมุสลิมบ้านหัวแหลม ตั้งอยู่บ้านถนนเส้นหลักไปทางใต้ของเกาะ บริเวณติดกันมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเช่นเดียวกับมัสยิดอื่นๆบนเกาะ

กุโบร์ เป็นสุสานของมุสลิมบ้านหัวแหลม ตั้งอยู่เรื่อยๆ กับมัสยิดบ้านหัวแหลม

สุสาน (เปลวจีน) เป็นสุสานของชาวจีนที่มาตั้งรกรากบนเกาะลันตา ตั้งอยู่ติดกับกุโบร์ของบ้านหัวแหลม

โรงเรียนรัตนดาราชประชาอุทิศ เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งอยู่บนเนินเทือกเขาเกาะลันตา หลังเหตุการณ์สึนามิ หน่วยงานหลายหน่วยงานได้ให้ผู้ประสบภัยย้ายขึ้นไปอยู่บนโรงเรียนแห่งนี้ และได้สร้างบ้านที่อยู่อาศัยให้บริเวณหลังโรงเรียน

โรงพยาบาลเกาะลันตา เป็นโรงพยาบาลเพียงแห่งเดียวบนเกาะ มีแพทย์ประจำ 1 คน

ศาลาเอนกประสงค์ ใช้เป็นห้องสมุด สร้างโดยหลวงปู่พุทธอิสระหลังเกิดเหตุสึนามิ

4.2.7 บ้านเกาะปอ

ก. ประวัติความเป็นมา

แต่เดิมนั้นเกาะปอเป็นที่หลบพายุของชนเผ่าชาวเล เรื่องเล่าเกี่ยวกับบรรพบุรุษของเกาะปอ คือ เมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมามีเสือ (โจร) หนีภัยจากจังหวัดพัทลุง นามว่า “โตะขุนสมุทร” มาอาศัยอยู่และได้ภรรยาเป็นชาวเลที่อาศัยอยู่บนเกาะปอจนมีลูกหลานสืบต่อมา บ้างก็เล่าว่า ต่อจากการย้ายเข้ามาของ “โตะขุนสมุทร” ได้มีชาวอาเจะ จากเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย นามว่า “โตะมาหุมุด” เดินทางมากับเรือสำเภามาอาศัยเป็นกลุ่มที่สอง หลังจากนั้นทั้งสองกลุ่มจึงได้แต่งงานมีลูกมีหลานสืบมา ชื่อ “เกาะปอ” มาจากภาษาฮาวาย ว่า “ปูลาเคือเปาะ” ปูลา แปลว่า เกาะ เปาะ แปลว่า ครีว ซึ่งอยู่บริเวณท้ายเรือ สันนิษฐานว่าที่มาของชื่อหมู่บ้านมาจากการที่เรืออับปางลง แล้วห้องครีวของเรือลอยมาติดที่เกาะแห่งนี้ จึงเรียกกันว่า เกาะปอ หรืออีกนัยหนึ่งของชื่อเกาะปอก็คือ เกาะแห่งนี้ เป็นแหล่งอาหารทะเลที่อุดมสมบูรณ์ บรรพบุรุษของชาวเกาะปอรุ่นแรกๆ ทำอาชีพประมง ตกปลา แล้วนำสัตว์ทะเลที่ได้ไปแลกข้าวจากฝั่งศรีราชา เมื่อประมาณ 40 ปีก่อน บ้านเกาะปอได้รับการรับรองให้เป็นหมู่บ้าน หมู่ที่ 4 ของตำบลเกาะลันตาใหญ่ ผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ นายยาว หาญทะเล

ข. อาณาเขตและลักษณะของพื้นที่

เกาะปอเป็นเกาะเล็กๆ อยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะลันตาใหญ่ ชายหาดส่วนใหญ่แนวเป็น โคดหิน ไม่เหมาะกับการเล่นน้ำ มีเพียงชายฝั่งด้านทิศตะวันตกเท่านั้นที่เป็นหาดทราย ปัจจุบันที่ดินบนเกาะปอถูกขายไปแล้วกว่าร้อยละ 90 (ที่ดินบนเกาะประมาณ 1,200 ไร่ ขายไปแล้วประมาณ 880 ไร่ คงเหลือที่ดินจริงของชาวบ้านประมาณ 320 ไร่เท่านั้น) ชาวบ้านเกาะปอเมื่อขายที่ดินไปแล้ว ก็ไปซื้อที่ดินใหม่บนแผ่นดินใหญ่และอพยพย้ายถิ่นฐาน ไปอยู่ที่นั่น ที่ดินที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่เป็นที่ดินผืนเล็กๆ ริมทะเลซึ่งเป็นที่ปลูกบ้านริมทะเลและเป็นที่พักผ่อน แม้ว่าจะที่ดินส่วนใหญ่จะถูกขายให้กับคนนอกเกาะไปแล้ว แต่ก็ยังคงสภาพเดิมอยู่ คือ ยังไม่ได้ถูกเปลี่ยนเป็น โรงแรมหรือที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว พวกนายทุนบางรายที่เข้ามากว้านซื้อที่ดินจะส่งนายความมาทำสัญญาให้ชาวบ้านเช่าที่ที่ซื้อไว้ ซึ่งจริงๆ แล้วไม่เคยมาเก็บค่าเช่า บางรายจ้างชาวบ้านเฝ้าสวนยางพาราเดือนละ 6,000 บาทและยังให้ชาวบ้านกรีดยางไปขายได้ด้วย

ปัจจุบันประชากรบนเกาะปอใช้ไฟฟ้าจากเครื่องปั่นไฟพลังงานน้ำมันดีเซล โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การยูนิเซฟ และบางส่วนใช้พลังงานแสงอาทิตย์

ส่วนน้ำดื่มน้ำใช้นั้น ได้จากบ่อน้ำบาดาลประมาณ 10 บ่อ บ่อใหญ่ที่สุด เรียกว่า “บ่อในบ้าน” ซึ่งตั้งอยู่ใกล้มัสยิดบ้านเกาะปอ ปัจจุบันเกาะปอกำลังประสบปัญหาวิกฤติขาดแคลนน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าแล้งน้ำทุกบ่อจะแห้ง ชาวบ้านในหมู่บ้านต้องมาเข้คิวขอค้ำน้ำจากบ่อในบ้าน บางปีต้องเอาถังน้ำใส่เรือไปบรรทุกน้ำมาจากที่อื่น เช่น ตลาดศรีราชา บ่อริมทะเล หรือจากบ่อม่วง เป็นต้น

เส้นทางคมนาคมภายในเกาะเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กทอดยาวจากหัวเกาะจรดท้ายเกาะยาวประมาณ 3 กิโลเมตร ขนาดกว้าง 2 เมตร การสัญจรของคนบนเกาะจะไม่ใช้รถยนต์ ใช้เพียงการเดินเท้า รถจักรยาน และรถจักรยานยนต์

ค. ประชากร

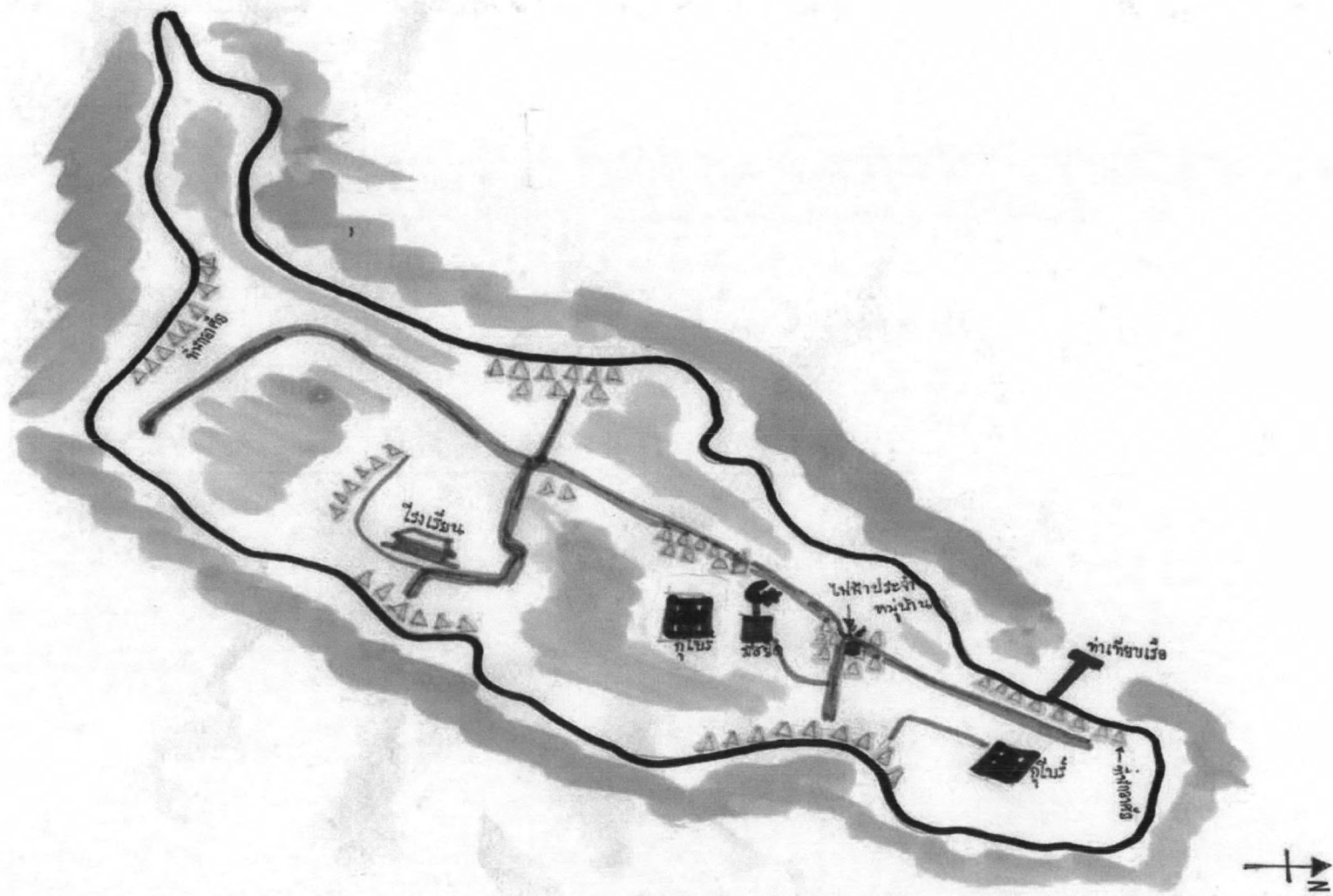
บ้านเกาะป้อมมีจำนวนครัวเรือนประมาณ 80 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 459 คน ร้อยละ 99 นับถือศาสนาพุทธ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ตอนกลางของเกาะมีการทำสวนยาง ชาวบ้านเกาะป้อมมีการรวมกลุ่มและร่วมกันแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างเข้มแข็ง และมีความไว้วางใจกันในชุมชนสูง เดิมทีนั้นชาวบ้านเกาะป้อมมีสภาพความเป็นอยู่เหมือนกับชุมชนอื่นๆทั่วไป ไม่ได้มีการรวมกลุ่มเข้มแข็งเช่นในปัจจุบัน จุดหักเหที่สำคัญของบ้านเกาะป้อมคือ เมื่อช่วงปี 2540 ชาวบ้านเกาะป้อมได้ร่วมกันต่อสู้กับเรือลากอวนดำดึกที่มาจากต่างถิ่นและเข้ามาจับปลาบริเวณเกาะป้อม ซึ่งทำให้ชาวประมงบ้านเกาะป้อมซึ่งใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านได้รับความเดือดร้อน การต่อสู้ในการจับอวนดำดึกนี้ทำให้ชาวบ้านเกิดพลังในการรวมตัวจนมีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ชาวบ้านเกาะป้อมยังมีกิจกรรมอีกหลายอย่างที่จัดการร่วมกัน เช่น การดำเนินการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าบนเกาะป้อม การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ไ้งบประมาณมาจาก UNDP เป็นต้น

ง. พื้นที่สาธารณะ

มัสยิด เป็นศูนย์รวมจิตใจและสถานที่ประกอบศาสนพิธีของชาวเกาะป้อม

โรงเรียนบ้านเกาะป้อม เป็นโรงเรียนประถมศึกษา สอนในระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนประมาณ 65 คน มีครู 3 คน

กุโบร์ เป็นที่ฝังศพชาวพุทธบนเกาะป้อม

รูปที่ 11 แผนที่สังเขบบ้านเกาะปอ หมู่ 4 ต.เกาะลันตาใหญ่

ตารางที่ 2 แสดงการสรุปรายละเอียดของหมู่บ้านตัวอย่าง

หมู่บ้าน	ตั้งอยู่ที่	หมู่บ้าน/ตำบล	ครัวเรือน/จำนวนประชากร (โดยประมาณ)	สถานที่สำคัญ	ลักษณะเด่น
บ้านพระเอะ	ตะวันตก	ม.2 ต.ศาลาค่าน	561 / 1200	สวนสาธารณะพระเอะ มัสยิดบ้านคลองโจง มัสยิดบ้านพระเอะ บालายบ้านพระเอะ โรงเรียนบ้านพระเอะ กุโบร์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพระเอะ	มีชายหาดที่ยาวและสวยงาม มีที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ นักท่องเที่ยวตลอดแนวชายหาด
บ้านคลองโตบ	ตะวันตก	ม.8 ต.เกาะลันตาใหญ่	86/413	มัสยิดบ้านคลองโตบ กุโบร์ สถานีอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านบ้านคลอง โตบ	มีชายหาดที่สวยงาม มีที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ นักท่องเที่ยวตลอดแนวชายหาด มีโรงแรมระดับ 5 ดาวอยู่ใกล้กับมัสยิด

ตารางที่ 2 แสดงการสรุปรายละเอียดของหมู่บ้านตัวอย่าง

หมู่บ้าน	ตั้งอยู่ฝั่ง	หมู่บ้าน/ตำบล	ครัวเรือน/จำนวนประชากร (โดยประมาณ)	สถานที่สำคัญ	ลักษณะเด่น
บ้านคลองนิน	ตะวันตก	ม.6 ต.เกาะลันตาใหญ่	192/660	มัสยิด 2 แห่ง คือ มัสยิดบ้านคลอง นิน 1 และมัสยิดบ้านคลองนิน 2 โรงเรียนบ้านคลองนิน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองนิน ถ้าเขาไม้แก้ว	นอกจากมีชายหาดที่สวยงามแล้ว ยังมีทางขึ้นสู่ เขาไม้แก้วด้วย ชาวบ้านเป็นผู้นำนักท่องเที่ยว ขึ้นสู่เขาไม้แก้ว มีการบริหารจัดการกันเอง ภายในกลุ่มสมาชิก
บ้านทุ่งหิเฝิง	ตะวันออก	ม.4 ต.ศาลาด่าน	149/725	มัสยิดและบารายบ้านทุ่งหิเฝิง บาราย กุโบร์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทุ่งหิเฝิง ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โรงเรียนสอนลิง	ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านเจ๊ะหลี	ตะวันออก	ม.3 ต.เกาะลันตาใหญ่	240/909	มัสยิดและบารายบ้านเจ๊ะหลี กุโบร์, โรงเรียนบ้านเจ๊ะหลี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเจ๊ะหลี	เป็นชุมชนทางผ่านของนักท่องเที่ยว ไม่มีสิ่งปลูกสร้างเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 2 แสดงการสรุปรายละเอียดของหมู่บ้านตัวอย่าง

หมู่บ้าน	ตั้งอยู่ฝั่ง	หมู่บ้าน/ตำบล	ครัวเรือน/จำนวนประชากร (โดยประมาณ)	สถานที่สำคัญ	ลักษณะเด่น
บ้านหัวแหลม	ตะวันออก	ม.1 ต.เกาะลันตาใหญ่	163/602	มัสยิดบ้านหัวแหลม กุโบร์ สุสาน (เปลวเงิน) ร.ร.ลันตาราชประชาอุทิศ ร.พ.เกาะลันตา ศาลาอเนกประสงค์	เป็นชุมชนที่มีชาวเลและชาวมุสลิมอาศัยอยู่ ร่วมกัน มีรีสอร์ทเล็กๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 1 แห่ง
บ้านเกาะปอ	เกาะเล็กๆ ทางฝั่ง ตะวันออก	ม.4 ต.เกาะลันตาใหญ่	80/459	มัสยิดบ้านเกาะปอ โรงเรียนบ้านเกาะปอ กุโบร์	เป็นเกาะเล็กๆ นั่งเรือประมาณ 15 นาทีจาก เกาะลันตาใหญ่ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ที่ดินบนเกาะถูกขายไปมากกว่าร้อยละ 90